

HUSZONEGY ÉV MŰLVA – MEGISMÉTELT INTERJÚ

Borbáth Erika beszélgetése Vitányi Ivánnal

Borbáth Erika: Huszonegy évvel ezelőtt, 1984. október 13-án a Veszprém megyei Naplóban megjelent egy írás, aminek az volt a címe: *Vannak áldozatos népművelők... és ez egy sorozat része volt, amit a Veszprém megyei népművelőkkel készítettem abban az évben.** Ezt ismét elővettük, és kérdezem, milyen a viszonyod ehhez az íráshoz újraolvasva? Milyen érzéseid voltak, amikor újra olvastad?

Vitányi Iván: Most is körülbelül ugyanazt mondanám, amit akkor. A népművelés vagy közművelődés nem szűkkörű, szakmai, hanem nagyon széles társadalmi folyamat. A társadalom felemelkedésének, a szó teljes értelmében vett társadalommá válásának elengedhetetlen része egy olyan korban, amelyben maga a társadalom – változatlanul – széjjel van szakadva. Olyan különböző, egymást nem értő, sőt egymással szembenálló csoportokból, rétegekből, osztályokból áll, amelyek kultúrája, magatartása, hite, véleménye, akarata, életmódja olyan mértékben különbözik egymástól, ami megakadályozza közös boldogulásukat. A közművelődés arra irányul, hogy a közösség kialakuljon.

A közösség fogalmát itt egészen általánosan használtam. Nagyszerű szó ez. A magyar közösség szó finn-ugor eredetű. Az a különös, szinte filozófiai szépsége, hogy egyszerre két dolgot jelent. Egyrészt a közt, a köztem és közted lévő távolságot, „közt”. Mint ahogy az utcán is a köznek hívják azokat a kis utcákat, amelyek a nagyobb utakat elválasztják. Másrészt azonban éppen ezek kötik össze. Ember és ember között mindig van egy kis tér, egy kis távolság, egy köz, amelyen, ha el akarjuk érni a másikat, át kell menni, de ugyanakkor az, ami elválaszt, éppen az köt össze bennünket. A mi szavunkban tehát benne van a közösség lényege. Ezt nem egészen fejezik ki az indogermán szavak, de nem akarok itt magyarkodni, vagy finn-ugorkodni.

Ebben az általános értelemben használom tehát a kifejezést, nem azon a naiv módon, amely időtől és tértől függetlenül akar alakítani közösségeket. A közösség és az autonómia fogalma kiegészíti egymást. Együtt és egyszerre kell használni és értelmezni a kultúrában is. A közösségek helyzete a mai társadalomban igen bonyolult. Az utolsó ötven vagy száz év – a modern vagy posztmodern kapitalizmus, a technika és a globalizáció fejlődése – megváltoztatta ember és ember viszonyát. A hagyományos közösségek jelentős mértékben felbomlottak. Az ember sokkal nagyobb autonómiát nyert, mint azelőtt, de nem mindig tud vele élni. Már Sartre is mondta: „szabadságra vagyunk ítélve”. Szabadságra – vagyis autonómiára. Az ember egyszer csak arra ébred, hogy nem, vagy alig tartozik bele valamilyen testmeleg közösségbe, autonómiája van, de nem tudja, hogy mit csináljon vele. A mai kor emberének ez a problémája. És ez egyben a kultúra problémája, mivel az emberek halmazát a közös kultúra teszi társadalommá. De ugyanakkor sokszor éppen a kultúra választ el bennünket.

Ezért gondolom, hogy a közművelődés olyan tevékenység, amelyben az emberi nem tagjai, az autonómiát kereső, autonó-

miát kapó, autonómiát szenvedő, autonómiára vágyó és ugyanakkor a másik embert is kereső emberek megtalálják azt a hangot, ahogy közösen tudnak élni és gondolkodni, hogy aztán ezzel a saját autonómiájukat is erősítsék. Elég bonyolultan mondtam ki, de nem lehet sokkal egyszerűbben. A társadalom így alakult – mindenütt a világon, de beszéljünk most a magyarokról. 10 vagy 15 millió ember. Nagyon különbözőek, ha azt nézzük, hogy milyen a kultúrájuk, milyen az életük, mik a lehetőségeik, mennyi a belső autonómiájuk, hogy viszonyulnak a közösséghez? Jól érzik-e magukat a családban, jól érzik-e magukat a helyi társadalomban, a magyar társadalomban, Európában és a világban? Milyen eleven élményük van a társadalom működéséről?

Vannak olyanok, akik sokat kaptak az ételtől, a társadalomtól és a kultúrától, vannak, akik keveset. A közművelés egy olyan tevékenység, amely azt célozza, hogy akik keveset kaptak, azok is kapjanak többet. Ezt sem tudom egyszerűbben kifejezni.

Borbáth Erika: Teljesen egyértelmű és nyilvánvaló. Amikor 21 évvel ezelőtt írtuk ezt a cikksorozatot a Veszprém megyei Naplóban, akkor gyakorlatilag magát a népművelőt tettük a sorozat középpontjába, és igazából most itt a Magyar Művelődési Intézetben is azt gondolom, hogy nekünk nagyon-nagyon fontos, hogy meg tudjuk határozni annak a szakembernek a helyét és szerepét, akit akkor népművelőnek hívtunk, azóta művelődésszervezőnek vagy közművelődési szakembernek hívunk. Tehát, Te hogyan látod, milyen szerepe lehet egy-egy embernek abban a folyamatban, hogy az egyén autonóm módon tudjon élni, akár közösségben, akár egyéneként?

Vitányi Iván: A társadalom különbözőképpen osztódik, különböző funkciók vannak benne, amelyeket be kell tölteni. Én most hivatkozok egy antropológusra, aki úgy vélem igen fontos dolgot mondott ki. Ez Victor Turner, aki azt mondta, hogy a társadalomban nagyon fontos az általa „liminálisnak”, mindig a határvonalon lévőnek nevezett réteg, amely nem tartozik a felsőosztályhoz, de nem tartozik az alsóosztályhoz sem (az ő kifejezésével az inherensekhez és a marginálisokhoz sem). Ez voltaképp az értelmiség. Az a társadalmi réteg, amely látja és megéri a felső és az alsó rétegek életét, fogalma van tehát az egész társadalomról, ezért nem csupán a saját jólétéért dolgozik, hanem valamilyen módon a társadalom egészét veszi tekintetbe. Így gondolom én is. Még valamikor 1970-ben írtam egy cikket a *Valóság*-ban arról, hogy mi magyar értelmiség voltaképpen. Posa márki szerepét játsszuk a Schiller által írt és a Verdi által operává alakított Don Carlosban. Mert Posa márki bejáratos a királyhoz is, de ugyanakkor ismeri a nép panasztát és próbálja közvetíteni. Ez különbözik a Tiborc szerepétől, aki alulról jön és elmondja saját panaszait. Posa is érti a tiborcok jajsavát, de valahogy megéri a királyt is, és a királynak próbálja magyarázni. Közvetítő, „kütszöb”-szerepet játszik.

Amióta értelmiség van az utóbbi 2000 évben, ez a szerep mindig megvolt. Arisztotelész éppúgy ezt tette, mint Ady Endre vagy József Attila, Nagy László vagy Spiró György. Nagyon nagy szükség van egy olyan rétegre, amely ezt a szerepet betölti a társadalomban, és a népművelők ilyenek. Vannak más foglal-

* Az írás olvasható lapunk 2. oldalán. (Szerk.)

10 ÉVES A SZÍN – KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

kozás is, az író, a művész, a tudós, a pap mind a liminális szerepet foglalja el. Ez azonban nem korlátozódik az összekötő kapcsolatok feladatkörre. Az is kell, hogy olykor egyenesen zavart is okozzon, hogy gondolatot keltsen, hogy élesszen valamilyen tüzet. A tűz az nem kellemes dolog egy társadalomban, sokaknak kellemesebb dolog tespedni valahol...

Borbáth Erika: Kellemesebb a melegség.

Vitányi Iván: Kellemesebb a melegség, igen, szépen el lehet benne terülni. A liminális réteg, és így a népművelő szerepében ez is benne van, de nem korlátozódik erre. Szükség van arra is, hogy valakik vigyék és élesszék a tüzet. És vannak, akik ezt választják hivatásuknak. Lehet mondani, hogy ez már elavult, de én azt mondom, hogy nem. Akkor fog elavulni, amikor Petőfi szavai beteljesednek: *Ha majd a szellem napvilága / Ragyog minden ház ablakán: és hogy Ha a jognak asztalánál / Mind egyaránt foglal helye.* Akkor nem lesz szükség majd többet közművelődésre és népművelésre, mert mindenki magától veti bele magát a művelődés áramába. Lehet hinni benne, hogy ez bekövetkezik, de lehet kételkedni is, hogy ilyen lehet – az azonban biztos, hogy ebben a pillanatban nincs így. Amíg pedig nincs, addig szükség van arra, hogy legyen egy ilyen réteg, és legyen meg az intézményrendszere, és társadalmi jogosultsága.

Borbáth Erika: Említetted az értelmiséget és a közművelődést. Akkor, amikor én a pályám elején szocializálódtam erre a szakmára – szépen mondom –, akkor valahogy azt éreztem, hogy az értelmiségi közbeszéd tárgya volt a közművelődés. Merthogy valami olyan történhetett helyben a településeken a közösségekben, amivel egészen mássá változhatott a helyi társadalom egy kicsit. Előkészíthetőek voltak a 90-es év fordulatai is, tehát egy fontos, presztízsértékű tevékenységrendszer volt, azzal együtt, hogy nagyon sokan azt is mondták, hogy ez egy államszocialista képződmény. Mi magunk, akik akkor a közművelődésben dolgoztunk, nekünk küzdelmeink voltak a hatalommal és a politikával, és a szövetségünk az értelmiség többi része volt. Most meg egy kicsit úgy érzem, hogy a szövetségeseiket a politika és a hatalom oldalán keressük, merthogy nem mindig találjuk meg az értelmiségben. Ezt hogy látod?

Vitányi Iván: Egyrészt nem hiszem azt, hogy az értelmiségben nincs meg ez a készség a szövetségre. Az értelmiség a fordulat után nehéz helyzetbe került. Szerepe 1990 előtt, tehát az előző rendszerben felértékelődött, és a rendszerváltás érezhető közeledtével új mozgásteret kapott. A 80-as években, különösen a végén a népművelésnek, a művelődési házaknak, könyvtáraknak az egész közművelődési apparátusnak és mozgalomnak nagyon nagy szerepe volt abban, hogy a társadalom öntudatra kezdett ébredni. Megerősödött a civil társadalom, és egyik központja a művelődési ház volt, vezető egyéniségei pedig az értelmiségiek voltak. Ez azonban megváltozott 1990 után. A társadalmi rendszer átalakítása kemény törvények szerint kellett történnjen, mivel rövid idő alatt az egész politikai és gazdasági szerkezetet meg kellett változtatni. Valóságos vihar volt, amelyben tombol a szél, felkapja és máshova viszi az embereket. Az értelmiség elveszettnek látta a szerepét, mint ahogy a régi mód szerint el is veszett. A politika akkora primátust szerzett az emberi élet mindennapjaiban, ami háttérbe sorolta a kultúrát. Az értelmiség sok szempontból válságba került, vagy nem is válságba, mert még abba se, hanem egy bizonyos szordí-

nós helyzetbe, mintha hangfogót tettek volna fel. Egy része még megmaradt a politikában, vagy annak közelében, más része elfordult tőle és utálkozott.

Ennek a folyamatnak most haladunk a vége felé. Most válik egyre világosabbá, hogy a politika nem mindenben elsőrendű és vezető tényező. Mi valósult meg a rendszerváltás, 1990 után? Átalakult a politikai szerkezet, ma az Európai szintnek megfelelő plurális demokráciában élünk – sok hibával persze, de hiba mindenütt van. Átalakult a gazdasági szerkezet, szintén beleilleszkedik Európába, szintén sok hibával, de ezen a téren sem érték el sehol sem a tökélyt. A társadalom azonban ugyanabban, vagy még rosszabb helyzetben van, mint 1990-ben. Fel kell tehát ismerni, hogy a politika nem mindenható. A politikának segíteni kell és lehet, de a társadalom átalakítását is meg kell valósítani. Ezt azonban nem lehet csupán felülről építeni, hanem csakis felülről és alulról egyszerre. Tehát itt és most a társadalom helyzetének kell megváltoznia, ha tovább akarunk élni. Ebben az esetben akkor ismét újonnan fog felvetődni, s nemcsak ennek a népművelő-közművelődési foglalkozásnak a szükségessége, hanem ennek a magatartásnak az ethosza.

Borbáth Erika: Milyen szerepet látsz ebben a folyamatban a politikának, a politikusoknak? Most kérdezem ezt úgy is, hogy 21 évvel ezelőtt, amikor az első interjú készült, akkor ugyanebben a Corvin tér 8. szám alatti épületben, ugyanebben a szobában ültünk, akkor Te voltál az akkori Művelődéskutató Intézetnek az igazgatója, most ennek az intézménynek is jogutódja a Magyar Művelődési Intézet, s az azóta eltelt 21 évben a Te életutad is sokat változott. De azt gondolom, az elkötelezettséged és a hited az sokkal kevesebbet változott, vagy csak inkább megerősödött.

Vitányi Iván: Igen, azt hiszem akkorra már eléggé kialakult ember voltam, hogy ezen ne kelljen változtatni. A körülmények változásával természetesen változik az ember tovább is. Most a politika nem kiszűrhető ebből a folyamatból, de a politikusoknak azt kell felismerniük, amit az előbb mondtam, hogy a társadalmi „rendszerváltás” még nem történt meg. Ma ugyanannyi gazdag ember és ugyanannyi szegény ember él az országban, csak a távolság nagyobb, a gazdagok gazdagabbak, a szegények azonban szegényebbek. Ugyanannyian vannak, akik nem találják helyüket a társadalomban, nem részesülnek fejlődésnek eredményeiben. Akiknek a szellem napvilága nem tud ragyogni az ablakán, mert nem jut hozzá, mert be van függönyözve, deszkázva, vagy nincs is ablaka, és a jognak asztalánál sem tud helyet foglalni, mert nem jut be már a szobába se, hogy odaüljön. A társadalom erősen ketté (vagy többfelé) van osztva. Ezen kell a következő évtizedekben segíteni, és ez nem pártpolitikai kérdés. Mert, ha ezen a problémán a rendszerváltás óta bekövetkezett 15 és fél évben a négy különböző kormányzat sem tudott segíteni, akkor annak nem az az oka, hogy egyik vagy másik kormányfő nem látta a bajt. A baj nagyobb: az egész politikai szervezet volt ez iránt érzéketlen, mert számára más feladatok voltak előtérben. Most tehát hatalmas fordulatot kell végrehajtani annak érdekében, hogy az egész magyar társadalomnak a fejlődését veszélyeztető belső ellentmondásokon segíteni lehessen. Azt is ki kell mondani, hogy társadalom és kultúra itt azonos fogalmak. Itt nem arról van szó, hogy a kultúrán kell segíteni, vagy hogy a társadalmon kell segíteni. A társadalom és kultúra ugyanaz, az ember olyan életet él, ami-

lyen a kultúrája, ebben szerepet játszik az is, hogy Beethoent hallgat-e vagy disco zenét, de a probléma szélesebb. Az egyes ember társadalmi helyzete, társadalmi élete, kultúrája és sorsa együtt alkotnak egy olyan konglomerátumot, amin együtt kell segíteni. Természetesen nem úgy, hogy bármit rá kell bárkire oktrojálni, hanem úgy, hogy a lehetőségek, a hozzájutás esélye ne csak elvontan legyen meg, hanem hogy az iskolában, az iskolán kívül mindenki hozzájuthasson mindahhoz, és hozzá is akarjon jutni, amit a társadalom kultúrában megteremtett. Ehhez az egész társadalmi szerkezetet meg kell változtatni. Nagyon sok téren, ágazatban nagyon nagy reformokat kell végrehajtani az önkormányzattól az iskolán át az egészségügyig. És ehhez a kultúrának a lehetőségeit is széles körben kell kiterjeszteni, és támogatni kell minden jót.

Borbáth Erika: Egy kicsit most a szabad művelődést idézted.

Vitányi Iván: Igen, ez Karácsony Sándor volt, nem tudom, miért nem említettem eddig is a nevét. Jelen voltam, amikor a Szabadművelődési Tanácsban megkérdezték tőle, hogy mi a Tanács művelődéspolitikai stratégiájának alapja. Azt felelte, hogy egyszerű. Ha azt látjuk, hogy bárhol, bárki valami jót akar, kezdeményez, kezd, azonnal oda kell rohanni, és meg kell segíteni. Ez ma is változatlanul érvényes.

Borbáth Erika: 2004. május 1-től vagyunk az Európai Unió tagja. Ez mennyit változtat a helyzeten?

Vitányi Iván: Ez konkrétan semmit, kereteiben elég sokat.

Borbáth Erika: És akkor hogyan, milyen tartalmakat látsz Te? Azt mondod, hogy most egy hatalmas nagy változás van. Milyen tartalmakat látsz arra vonatkozóan, hogyha mondjuk előre vetítve meg kellene határozni a legfontosabbakat a kultúrában és nemcsak a közművelődésben, mert ugye a kettő együtt létezik valamelyest. Tegnap volt egy konferencia, ami után valaki azt mondta, hogy el kellene jutnunk odáig, hogy – egy felnőttképzéssel foglalkozó konferencia volt – már végre tudni kéne, hogy mire képezzünk embereket. Főleg azoknak, akik az átképzésben vesznek részt, de merthogy minden kiszámíthatatlannak tűnik, minden bizonytalannak tűnik. Mások azt is mondják, hogy teli van menedzserrel az ország, hogy ebben az egész folyamatban kiszámítható-e a kultúra tartalma, azon túl, hogy a jót kell segíteni. És a tudás tartalma kiszámítható-e? Merthogy azért mégis tervezni kell.

Vitányi Iván: Kettőt emelek ki a kérdéseid közül, az egyik a szegénység. A szegénységen segíteni természetesen nem elsősorban kultúrával kell. Nem volna segítség, ha lemennél a legszegényebb faluba és ott meghirdetnél, hogy Stockhausen koncertet fogsz tartani vagy felolvasást a relativitáselmélet legújabb eredményeiről. Nyilvánvaló nem ez a segítségnek az útja, hanem elsősorban gazdasági, másodsorban infrastrukturális.

Borbáth Erika: De ez önmagában mind kultúra is.

Vitányi Iván: Természetesen. A gazdasági változások ehhez nem elmellőzhetőek, de ha a gazdasági változások vannak, akkor nem mellőzhetőek hozzá a társadalmiak sem, amik elsősorban kulturálisak. Intézményes változások is kellene a kultúrá-

ban is. Ezt mindenekeelőtt az iskola jelenti. Az iskolának el kell jutni oda, hogy esélyegyenlőséget nyújtson, ne pedig konzerválja az esélykülönbségeket. Mert jelenleg minden erőfeszítés ellenére konzerválja, és ez azért nemcsak Magyarországon van így. (Csak sokhelyütt már kisebbek a különbségek.) Ebbe a problémakörbe azonban most ne menjünk bele. Az iskola mellett másik eszköz a szabadművelődés, tehát művelődés lehetőségének biztosítása minél több, végül minden ember számára. Ebbe az is benne foglaltatik, hogy létesüljenek, éljenek, működjenek a művelődési házak, de az is, hogy minden emberben fel lehessen ébreszteni az igényt a kultúra minél szélesebb körű, aktív elsajátítására. Erre nincsenek szabványok. Volt osztálytársam, aki erdőmérnök lett Boldogkőváralján. Az erdőben paleolitik kőszerszöveget talált, azokat szépen összegyűjtötte, és odahívta a falusi gyerekeket. Őskőkorszaki szakkört alakítottak, óriási lelkesedéssel gyűjtötték és elemezték ezeket, majd helyi múzeumot alapítottak. Csodálatos dolog. De nem adhatod ki módszertani útmutatásban, hogy gyerekek szervezettek paleolitik köröket, mert ehhez egyrészt kellett volna a Dévai Zoli osztálytársam, másrészt kellett volna az erdő, amiben vannak paleolitik dolgok, e nélkül ez nem megy. Hanem az van, hogy mindenütt az kell, mindenütt a szerves folyamatokra kell építeni. Ahol van egy tanár, aki valamit akar, van egy akármilyen foglalkozású lelkes ember, aki valami jót akar. Tíz gyerek, aki táncolni szeretne, húsz gyerek, akit az olvasás érdekel, két felnőtt, akik könyvet akarnak írni vagy akármilyen. Minden folyamatot segíteni kell, ezt nem lehet pusztán racionálisan csinálni.

Borbáth Erika: Hát itt a kérdés a szerves-szervetlen fejlődés volt.

Vitányi Iván: Igen, de ez már még messzebbre vezet. Én valóban abban látom leginkább megfogalmazhatónak a magyar előrehaladás problematikáját, hogy kulturális-társadalmi-gazdasági fejlődésünk eleve kevésbé volt szerves, mint a nyugat-európai országokban. Ezt nem tudom elmondani röviden, könyveimben, először *A Társadalom logikája*-ban részletesen kifejtettem. Hadd mondjak egy példát, az általános iskolakötelezettségét. Angliában ez úgy valósult meg, hogy egyre többen adták be a gyerekeket iskolába maguktól is. A törvényt akkor hozták meg, amikor voltaképpen már csak szentesíteni kellett a kialakult gyakorlatot. Ugyanakkor Nagy Frigyes azonban akkor hozta meg az idevonatkozó törvényt Poroszországban, amikor még csak nagyon kevés gyerek járt iskolába. Ez a szervetlen fejlődés. Egyiknek eredménye az angol, másiknak a porosz iskolarendszer. Nálunk ilyen szempontból a porosz út valósult meg, nem volt szerves fejlődés. Az egyik vízvonalasító itt a civil társadalom kialakulása és helyzete. Mostanában sokat beszélünk róla, de elsősorban azért, mert gyenge. A „szabadság kis körei”, ahogy Bibó István mondta, a zsákutcás fejlődésben nem, vagy alig jöttek létre. Voltak pillanatok, amikor kibontakozni látszottak. Így 1945 után, s így volt (mint az előbb mondtam) a 80-as években. 1990 után, azonban, amikor a politika átvette a vezető szerepet, szinte elvette a levegőt az önálló és belülről jövő tevékenységektől. A civil társadalom nem tudott kibontakozni. Erről írta Bill Lomax híres könyvét: *The strange death of civil society in Hungary (A civil társadalom furcsa halála Magyarországon)*. A mi jelenlegi civil szervezeteink jelentős része nem a tipikusan, szabadon mozgó civil, hanem felülről, részben pártokhoz, részben az üzlethez csatlakozó alapítványokra és másokra épül. Voltaképpen fél civil. Ilyen értelemben én a nép-

10 ÉVES A SZÍN – KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

művelő réteget egész magatartásában eleve a civil társadalom részének tekintem, akkor is, ha állami vagy önkormányzati vagy alapítványi alkalmazásban vannak, vagy saját maguk csinálják. Ebből a szempontból mindegy. A tevékenység lényege a civil szellem fenntartása. Azt gondolom, hogy nem a formák a lényegesek itt, hanem a tartalom. Tehát az igyekezet, hogy valóban szabad művelődést biztosítsanak, és értsenek is ahhoz, hogyan segítsék az embereket a lehetőségek felismeréséhez. Mint a pszichológus, a pap vagy a tanár, hogy a többi azonos vágású értelmiségi foglalkozást soroljam.

Borbáth Erika: A Magyar Művelődési Intézet SZÍN című lapjának 10 éves évfordulója alkalmából készül ez az interjú, és van még egy különleges apropója, hogy 2006-ban az Intézet 60 éves lesz. Melyek azok a sarokpontok, amiket az Intézet életében mindenképpen fontosnak tartasz, és amiket figyelembe véve, a 10 és a 60 év viszonylatában is hangsúlyos tevékenységeknek vélsz a közösségi művelődésben, olyanoknak, amiket az Intézet segítsen.

Vitányi Iván: Az Intézet annak idején Népművészeti Intézetként alakult, és ezt a jellegét legalábbis egyik oldalaként azt hiszem, mindmáig őrzi és őríznie is kell, mert a népművészet tágasan értelmezett népművészet. Amikor alakult, akkor valóban a néptánc, népzene, a kórus és az amatőr színjátszás tartozott ide, később azonban ez a fogalom is kiszélesedett.

Borbáth Erika: Te még úgy is kapcsolódtál ide, mint az Országos Színjátszószövetség képviselője.

Vitányi Iván: Igen, majdnem alapító voltam, 1947-ben ugyanis a Szabadművelődési Tanács megalakította a Szabad Színjátszók Országos Szövetségét, és Karácsony Sándor engem nevezett ki titkárává (elnök Muharay Elemér). Aztán jött, hogy ezeket a szakosodott szervezeteket (Néptánc szövetség, stb.) egyesíteni kell, és akkor jött létre a Népművészeti Intézet. A népművészet kifejezés nem pontos, az egész amatőr művészeti mozgalmat magába akarta foglalni, akkor is, ha nem népművészettel foglalkozik, hanem mondjuk a Bánk bánt akarja előadni.

Erre változatlanul szükség van. Hadd idézzek egy nyugati, amerikai példát. Egy kitűnő szociológus, Robert Putnam nagy könyvet írt a közösségi viszonyok alakulásáról az Egyesült Államokban. Adatok hosszú sorával bizonyítja a hagyományos közösségek legtöbbjének sorvadását. Kevesebb családi ebédet rendeznek, mint azelőtt, kevesebben vesznek részt vallásos, vagy jótékonyági egyesületekben. Ámde az amatőr művészeti tevékenységekben szerepet vállalók száma nem csökkent. Mert fiatal- és ifjú-, valamint nyugdíjas korban különösképpen megvan a hajlam az emberekben, a gyerekekben, hogy táncoljanak, hogy kórusban énekeljenek, vagy színjátsszanak. A középkorúknak is megvannak a maguk csoportjai. (Például a kerámia szakkörök.) Mindez látszólag tökéletesen felesleges a mai társadalomban, mert nem termelnek olyat, ami a GDP-be bele számít. Mégis, hogy az ember ember legyen, mégis, hogy a gyerekek és önmaguk a társadalomban aktívan tudjanak közreműködni, mindezek által pedig még a GDP-t is emeljék, ez feltétlenül szükséges.

